

УДК 37.018.265

Галина РУСИН

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ ЯК ОСНОВА ПОКРАЩЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ

У даній статті розкривається значення освітнього закладу, учителя молодших класів у підвищенні педагогічної культури батьків через співпрацю сім'ї та школи.

Ключова слова: педагогічна культура, педагогічна культура батьків, учитель початкових класів, молодший школяр.

Г. Русин. Педагогическая культура родителей как основа улучшения взаимодействия семьи и школы. В данной статье раскрывается значение образовательного учреждения, учителя младших классов в повышении педагогической культуры родителей через сотрудничество семьи и школы.

Ключевая слова: педагогическая культура, педагогическая культура родителей, учитель начальных классов, младший школьник.

G. Rusyn. Candidate of Pedagogy, Associate Professor Parents' pedagogical culture as the basis for improving family and school interaction. The article deals with the importance of an educational institution alongside with the primary school teacher for parents' pedagogical culture development by means of family and school interaction.

Keywords: pedagogical culture, parents' pedagogical culture, primary school teacher, primary school pupil

Meta: розкрити значення вчителя початкових класів у підвищенні педагогічної культури батьків та використанні різних форм, методів роботи для покращення взаємодії батьків і дітей.

Визначаючи школу провідною ланкою виховання молоді, треба зазначити, що без єдності зусиль із сім'єю ефективність виховання буде низькою. Саме в сім'ї створюються умови для соціалізації дитини, оволодіння духовною культурою, моральними цінностями нації. Рівень культури батьків у родині визначає якість психічного, емоційного та

морального розвитку дитини.

Сучасна українська сім'я, пристосовуючись до економічних, соціальних і культурних змін у країні, повною мірою не реалізує свої головні функції, насамперед педагогічну, виховну. Зростання психологічного напруження, збільшення кількості стресових ситуацій деструктивно впливають на зміст і характер культури батьків, їх спілкування з дітьми.

Аналіз сучасного суспільства та сім'ї доводить, що батьки в більшості випадків не спроможні створити сприятливі умови для ефективної соціалізації дитини, що призводить до загострення різних соціальних проблем. Допущені помилки і прорахунки в процесі виховання та розвитку дитини можуть виявитися невірними і проявитися пізніше в її асоціалній поведінці, проблемах адаптації до життя в суспільстві, різних психологічних і особистісних відхиленнях. Багато соціальних проблем часто стають наслідком виховання дітей батьками з низьким рівнем педагогічної культури, яка прослідковується в безвідповідальному ставленні до виконання своїх обов'язків, мотиваційній обмеженості у вирішенні питань родинного виховання, неготовності й небажання змінити його усталені стереотипи виховання. Тому завдання школи – в об'єднанні зусиль підвищення педагогічної культури батьків як основи покращення взаємодії сім'ї та навчального закладу.

Проблеми педагогіки і психології виховання дитини в сім'ї, шляхами вдосконалення педагогічної культури батьків займалися педагоги Я. Коменський, П. Лесгафт, А. Макаренко, С. Русова, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинський та інші. Сучасні питання сімейного виховання дітей різного віку досліджують Т. Алексєнко, О. Дакукіна, К. Журба, Т. Кравченко, Т. Плахотнікова, Л. Пovalій, В. Постовий, О. Хромова та інші.

Педагогічна культура – складова загальної культури людини, яка проявляється у творчій виховній діяльності і сприяє формуванню духовно багатой та всебічно розвинутої особистості. Рівень сформованості педагогічної культури є визначальним у роботі вихователя, учителя та виховній діяльності батьків; ха-

рактеризує зміст їхніх взаємин з дітьми; забезпечує самопізнання, саморозвиток, самовдосконалення особи через засвоєння набутого людством досвіду виховання молодих поколінь.

Педагогічна культура батьків – складне інтегративне, динамічне особистісне утворення, яке визначає тип, стиль і способи їх поведінки у виховній діяльності. Педагогічна культура батьків характеризується певною сумою знань з психології, педагогіки, фізіології, гігієни тощо; уміннями та навичками, набутими в процесі виховання дітей та догляду за ними; здатністю синтезувати інформацію, що надходить з різних джерел, оволодівати методами сімейного виховання. Дане питання у різних життєвих ситуаціях може виявлятися як у комплексі, так окремих складових [1].

Виходячи із зазначеної структури, можемо аналізувати педагогічну культуру сім'ї як зміст взаємостосунків між батьками і дітьми через включення механізмів різних видів їх діяльності та втілення в цій діяльності моральних категорій.

Реалізація будь-якої моральної категорії вимагає відокремлення змісту категорії міри і її конкретних характеристик, тобто абсолютно конкретного уявлення про те, що робити, як це робити і для чого це потрібно робити саме так, а не інакше. Таке обґрунтування взаємодії з іншою людиною (а в нашому прикладі – батьків з дитиною) являє собою процес прийняття рішення про рівень такої взаємодії, а також про міру впливу як на дитину, так і на себе. Виховання батьків визначається як формування мотиваційної, змістової і конструктивної підсистеми; поліпшення механізму результативних і тих систем, які пов'язані з умовами реалізації виховної діяльності сім'ї.

Мотиваційна підсистема розглядається як сукупність потреб, інтересів, бажань, планів, програм, спонукань. Виховна діяльність завжди опосередкована інтересами і може реалізуватись без використання механізму емоцій. Формування мотиваційного компонента передбачає стимулювання інтересів, цілеспрямованості, бажань молодих батьків з урахуванням сукупності установок особис-

тості, а також визначення мети виховання молодших школярів в умовах сім'ї, складання відповідних планів і програм.

Змістова підсистема передбачає забезпечення батьків надійними й усвідомленими знаннями психолого-педагогічного мінімуму виховання дітей. Змістовий компонент педагогічної культури молодих батьків визначається завданнями сімейного виховання молодших школярів. Основні з них – це: турбота про здоров'я дитини, нормальний розвиток її почуттів

виток особистості.

Основними компонентами системи роботи з батьками виступає індивідуалізація і диференціація як основа співробітництва сім'ї та школи, визначення якісних відмінностей та особливостей різних груп сімей. Умовами такої діяльності є способи спілкування (безпосередній, опосередкований, усний, письмовий, за допомогою технічних засобів зв'язку, комбінований); звернення уваги на участь усіх членів сім'ї; індивідуальний, групо-

інгових занять полягає у формуванні в батьків особистісних новоутворень, покликаних забезпечити належну реалізацію виховної функції як важливого чинника соціального розвитку дітей молодшого шкільного віку.

Тренінгові заняття передбачають розв'язання сукупності таких завдань:

- виявлення й опрацювання проблем, які виникають у процесі виховання дітей;
- розширення наявного в них досвіду побудови внутрішньосімейних взаємин з дітьми на основі прийняття нових моделей поведінки;
- формування прагнення до підвищення педагогічної культури через соціальну просвіту та самоосвіту [3, 18–22].

Важливими бачаться проведення ділових ігор, обговорення теми любові батьків до дітей. Незважаючи на те, що на розмови про висловлення своїх почуттів інколи не вистачає часу, а то й навіть слів, родичі повинні нагадувати своїм дітям про те, як сильно вони їх люблять, як пишануться ними і радіють їхнім успіхам.

Притаманний український менталітет батьків та родичів чомусь завжди ставить дітей на рівень "меншості", "меншовартості", часто вживаючи неприпустимі висновки: "ти нікчема" (коли дитина має право на помилку), "роби тільки як я сказав, сказала" (без права власної думки, позиції, рішення), "мовчи, ти ще замалий". Таким чином вирази губиться особистість дитини, котра відчуває постійне несприйняття її, і через певний період вона закривається в собі, тоді не знати, чого від неї можна очікувати. Як наслідок, відбувається болісне сприйняття всього, що з нею відбувається.

Аналізуючи помилки сімейного виховання, найбільш поширені в розвитку внутрішньосімейних взаємин, доходимо висновку, що вони полягають у тому, що батьки не усвідомлюють до кінця своєї ролі та значення у вихованні дітей. Часом родичі подають неправильні приклади у своєму ставленні до старших. Попри відмінність, суперечливість, неодноковість у життєвих ситуаціях, діти безпосередньо й точно сприймають своїх батьків, повертаючи їм дзеркальне відображення їхньої особистості з усіма сильними та слабкими сторонами [4, 18].

Отже, організація роботи з батьками в освітньому закладі є багатоаспектною і має великі педагогічні можливості. Її успіх багато в чому залежить від особистості та авторитету педагога, його професійності, компетентності, педагогічної майстерності, педагогічного такту та так-

Форми роботи вчителя з батьками

Індивідуальні	Групові	Колективні
<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування сім'ї школяра • Листування з батьками • Дні відкритих дверей • Індивідуальна педагогічна бесіда тощо 	<ul style="list-style-type: none"> • Групові бесіди • Консультації • Батьківські консилиуми та інші 	<ul style="list-style-type: none"> • Лекції, бесіди • Науково-практичні конференції • Вечори запитань та відповідей • Збори концерти та інші

і сприймання; піклування про всебічний розвиток дитини, формування її мовлення, елементарних знань та уявлень про навколишній світ за допомогою казок, пісень, скоромовок, приказок тощо; формування ціннісних орієнтацій (справедливості, гуманності, чесності, почуття власної гідності, любові до Батьківщини); створення сприятливої атмосфери співробітництва; залучення дитини до народних традицій та сімейних святках.

Конструктивний компонент подається сукупність усіх видів, форм, умінь, навичок особистості, прийомів, методів, що використовуються у виховній діяльності батьків. Він передбачає практичне вміння творчої реалізації основних компонентів і параметрів педагогічної культури в практиці сімейного виховання молодших школярів [2].

Щоб упровадити визначені компоненти у процес підвищення культури батьків щодо виховання молодших школярів, потрібно залучати і школу. Тільки у співпраці сім'ї та школи ми отримаємо належний рівень виховання молодої людини, яка надалі відповідатиме вимогам суспільства і зможе себе реалізувати, розкрити та знайти своє місце у ньому.

Батьки віддають дитину до школи з надією, що вона потрапить до розумного, гуманного вчителя, котрий забезпечить їй хороше навчання і виховання. Та тільки за спільної узгодженої діяльності можна говорити про гармонійний роз-

вий, масовий характер; тривалість і спрямованість; різні задачі (обслуговуючі, реабілітаційні, профілактичні, супроводжувальні); різний вплив (інформативний, спонукальний, творчий).

Спілкуючись зі студентами, які приходять практику в школах, ми стикаємось з проблемою молодих батьків, які мало часу, а то й зовсім не приділяють уваги вихованню дитини, пояснюючи це надмірною зайнятістю, нестабільністю, мізерною зарплатнею, що заставляє їх їздити за кордон. Тому на вчителя покладається велика відповідальність – працювати з учнями та батьками в розумінні того, що ніхто не зможе замінити дитині батьків – ні комфорт в оселі, ні гроші, ні поїздки за кордон тощо. Тут педагог повинен проявити всі свої знання, уміння та навички для того, щоб надати допомогу батькам в усвідомленні їхньої ролі у вихованні своєї дитини. Для цього пропонуємо проведення наступних форм роботи, зокрема, батьківських тренінгів.

Батьківські тренінги – ефективна активна форма діяльності з батьками, які усвідомлюють наявні проблеми родини, прагнуть змінити стиль взаємодії із своєю дитиною, зробити її більш відкритою та викликати довіру, розуміння необхідності набуття нових знань і умінь у її вихованні. Доцільним бачиться проведення тренінгу в присутності обох батьків. Також учитель може залучати до такої співпраці психолога. Мета трен-

товності, моральних та людських якостей, уміння спілкуватись. Зміст роботи з формування педагогічної культури батьків можна визначити як спеціально організовану діяльність щодо надання допомоги сучасній сім'ї у виконанні виховної функції. Завдання педагога полягає не лише у створенні гармонійних взаємин між батьками та дітьми, але й передумов для цього. Таким чином, формування педагогічної культури батьків у сучасній сім'ї - це процес вихо-

вання і перевиховання дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогічний словник для молодих батьків / [за ред. В. Г. Постоного]. – К. : ДЦССМ, 2002. – 348 с.
2. Програма формування педагогічної культури батьків / [за ред. В. Г. Постоного]. – К., 2003. – 226 с.
3. *Калмиков Г.* Про діяльність сім'ї та школи / Г. Калмиков // Початкова шко-

ла. – № 9. – 1998. – С. 18–22.

4. *Корнієнко С.* Сім'я і школа – одна родина / С. Корнієнко // Початкова школа. – № 1. – 2011. – С. 154–157.

5. *Вишневецький О.* Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси / О. Вишневецький. – Львів, 1996. – 238 с.

6. *Шевелєва Т.* Співпраця сім'ї та школи на сучасному етапі / Т. Шевелєва // Початкова школа. – № 45. – 2008. – С. 25–28.

Стаття надійшла 01.04.2013 р.

УДК 371.68; =161.2; 811

Оксана СЕМОТЮК

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АУДІЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті обґрунтовано необхідність застосування аудіювання як одного з важливих засобів у вивченні української мови як іноземної; описано труднощі у процесі сприйняття української мови іноземними студентами; представлено систему вправ, що використовуються під час аудіювання для подолання мовленнєвих труднощів.

Ключові слова: аудіювання, українська мова як іноземна, мовна діяльність, мовленнєві навички, іноземні студенти.

О. Семотюк. Особенности использования аудирования в процессе изучения украинского языка как иностранного. В статье обоснована необходимость применения аудирования как одного из важных средств при изучении украинского языка как иностранного; описаны трудности в процессе восприятия украинского языка иностранными студентами; представлена система упражнений, которые используются во время аудирования для преодоления речевых трудностей.

Ключевые слова: аудирование, украинский язык как иностранный, языковая деятельность, речевые навыки, иностранные студенты.

O. Semotyuk. The peculiarities of using listening comprehension in the process of learning Ukrainian as a foreign language. In the article the necessity of using listening comprehension as one of the important means of learning Ukrainian as a foreign language is proved; the difficul-

ties in the process of perceiving Ukrainian by foreign students are described; the system of exercises, that are used in listening comprehension for overcoming speech difficulties is presented.

Keywords: listening comprehension, Ukrainian as a foreign language, speaking activity, speaking skills, foreign students.

Meta: описати і проаналізувати аудіювання як засіб вивчення української мови як іноземної.

Для іноземних студентів важливим адаптаційним процесом в україномовному середовищі є формування вміння спілкуватися в різних повсякденних ситуаціях, розуміти на слух зміст автентичних текстів. Тому проблема навчання такого виду мовної діяльності, як аудіювання, під час вивчення української мови як іноземної належить до питань, що потребують висвітлення в сучасній методиці. Воно є одним з основних засобів вивчення української мови як іноземної, оскільки розвиває навички й уміння усного непідготовленого мовлення.

Термін аудіювання ввів у літературу американський психолог Дж. Браун [7, 64], який запропонував таке його визначення: "Аудіювання – це розуміння сприйнятого на слух усного мовлення, яке є самостійним видом мовленнєвої діяльності і важливим в життєдіяльності людини" [3, 72]. Зауважимо, що в методиці викладання іноземної мови аудіювання вважали пасивним видом мовленнєвої діяльності. Лише завдяки дослідженню американських учених Дж. Ашера, і С. Крашена, ідеї яких лягли в основу популярних сучасних методик вивчен-

ня іноземних мов (розуміння – досягнення – перед відтворенням // comprehension – before – production), аудіювання стало активним видом мовленнєвої діяльності [10, 58].

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що вивченню даної проблеми приділяється увага в працях Н. Гез, С. Дубровської, В. Рознюк, М. Пугрової і Л. Славінської, О. Метьолкіної. Дослідники стверджують, що аудіювання є ефективним засобом навчання української мови як іноземної, так як дає можливість оволодіти фонемним інвентарем мови, наголосом, мелодикою, лексичним складом, її граматичною структурою та ознайомитися з особливостями української мови й одночасно засвоїти інформацію на різну тематику.

У сучасних вищих навчальних закладах досягнення базового рівня у сфері аудіювання повинно передбачати формування у студентів елементарної комунікативної компетенції в цьому виді мовної діяльності. Звідси навчання аудіювання на заняттях з української мови як іноземної для іноземців повинно допомогти студентів-іноземцям оволодіти його основною спеціальністю, уміннями комунікативної компетенції. Серед них виділяють уміння:

- розуміти літературно-розмовну мову носія мови в ситуаціях повсякденного спілкування, пов'язаного із задоволенням найпростіших потреб (наприклад, привітання, питання, передача інформації тощо); визначити тему й мету бесіди, її основний зміст і в разі виникнення труднощів звернутися до партнера з проханням повторити фразу, передати думку інакше (іншими словами), розмовляти повільніше і простіше, уточнюючи при